

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA
 Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropska investicija v podeželje

ZAVOD ZA GOZDOVE SLOVENIJE

Usposabljanje na področju gozdarstva za varno delo gozdu

UVOD

Naziv ukrepa: Ukrepi prenosa znanja in dejavnosti informiranja
Naziv aktivnosti: Usposabljanje na področju gozdarstva za varno delo v gozdu iz Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014-2020 za leto 2019
Zavod za gozdove Slovenije, 2019

Izvajalec usposabljanja

- ✓ izvajalec usposabljanja je **ZAVOD ZA GOZDOVE SLOVENIJE** v sodelovanju s **Srednjo gozdarsko in lesarsko šolo Postojna** kot podizvajalcem
- ✓ naročnik je **MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO**
- ✓ projekt financira **EVROPSKI KMETIJSKI SKLAD** v okviru Programa razvoja podeželja za obdobje 2014 - 2020 za leto 2019

2

Cilji usposabljanja

- ✓ **CILJ USPOSABLJANJA:**
  - povečanje varnosti pri delu v gozdu z motorno žago in traktorjem
  - zmanjšanje števila nezgod med lastniki gozdov in neprofesionalnimi izvajalci del v gozdovih
  - povečanje učinkovitosti dela v gozdu
- ✓ **UPRAVIČENCI DO USPOSABLJANJA:**
  - lastniki, zakupniki in uporabniki gozdov
  - zaposleni pri pravnih ali fizičnih osebah, ki so registrirane za gozdarsko dejavnost in potrebujejo znanja s področja varnega dela v gozdu

3

Vsebina in potek dela

- ✓ **teoretični del** - naravovarstvo, podnebno okoljske vsebine, varstvo gozdov
  - ✓ teorija varnega dela v gozdu
  - ✓ osnove varnega dela pri sanaciji ujm in ukrepi varstva gozdov
  - ✓ primeri dobrih praks
- ✓ **praktični del** - demonstracije in praktično delo
DELO POTEKA POD NADZOROM INŠTRUKTORJA !!!

4

Splošne informacije

- ✓ udeleženci se za vse **INFORMACIJE** v zvezi z usposabljanjem obrnejo na **območne enote Zavoda za goдове Slovenije**
- ✓ na koncu usposabljanja udeleženci izpolnijo **ANKETNI VPRAŠALNIK**
- ✓ **POTRDILO O UDELEŽBI** udeleženci dobijo po končanem usposabljanju

5

... in še

6

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA
 Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
ZAVOD ZA GOZDOVE SLOVENIJE

Gozdnogospodarsko načrtovanje in NATURA 2000

Gospodarjenje z gozdovi

NAMEN gospodarjenja z gozdovi

- ✓ ohranitev in trajnostni razvoj gozdov, to je zagotavljanje in vzdrževanje vseh ekoloških, socialnih in proizvodnih funkcij
- ✓ ohranitev naravnega okolja in ekološkega ravnotežja v krajini
- ✓ ohranitev posejnosti in kultiviranosti krajine ter izboljševanje kakovosti življenja na podeželju

✓ **DA BI TO DOSEGLI, Z GOZDOVI GOSPODARIMO NAČRTNO** – na podlagi načrtov za gospodarjenje z gozdovi.

TEMELJNI AKTI za gospodarjenje z gozdovi

- ✓ Zakon o gozdovih (1993 in nastl.)
- ✓ Nacionalni gozdni program (1996, 2007)
- ✓ gozdnogospodarski načrti območij (14)
- ✓ gozdnogospodarski načrti enot (232)
- ✓ gozdnogojitveni načrti (...)

2

Naloge gozdnogospodarskega načrtovanja

- ✓ izdelava **območnih gozdnogospodarskih načrtov in načrtov gozdnogospodarskih enot**
- ✓ **zbiranje podatkov** o stanju in razvoju gozdov
- ✓ **obdelava podatkov** za lastne potrebe in potrebe Statističnega urada RS
- ✓ **sodelovanje pri pripravi mnenj in soglasij** pri posegih v gozd in gozdni prostor

3

Ravni gozdnogospodarskega načrtovanja

- ✓ gozdnogospodarska območja (14)
- ✓ gozdnogospodarske enote (232)

4

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Fondi evropskega sklada za razvoj, področje
Družna mrežica v postopku

NATURA 2000

Kaj je Natura 2000?

- ✓ To je evropsko ekološko omrežje za ohranjanje pomembnih RASTLINSKIH in ŽIVALSKIH VRST ter HABITATNIH TIPOV.
  - ✓ Gozdni habitatni tipi so naravni tipi gozdov na ravni EU.

Kakšen vpliv ima Natura 2000 na gospodarjenje z gozdom?

- ✓ Na varovanih območjih Nature 2000 lahko velja poseben režim gospodarjenja, to lahko pomeni PRILAGOJEN NAČIN GOSPODARJENJA Z GOZDOM, kar za lastnika LAHKO pomeni določene OMEJITVE.

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Fondi evropskega sklada za razvoj, področje
Družna mrežica v postopku

Obseg Nature 2000 v EU

Omrežje obsega na kopnem skoraj **800.000 km²** skupaj z morskimi območji preko **1 milij km²**.

Največje omrežje varovanih območij na svetu!

Pravni podlagi:
Direktiva o pticah
Direktiva o habitatih

Omrežje se vsako leto še povečuje, saj so nujne dopolnitve

6

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Fondi evropskega sklada za razvoj, področje
Družna mrežica v postopku

Obseg Nature 2000 v Sloveniji

- ✓ 355 območij v Sloveniji (324 – direktiva o habitatih; 31 – direktiva o pticah)
- ✓ območja Natura 2000 zajemajo več kot 45 % (532.000 ha) slov. gozdov
- ✓ v območjih Natura 2000 je gozdnatost 70 %
- ✓ v večini gozdov so poudarjene tudi proizvodne funkcije
- ✓ večina državnih gozdov je v območjih Natura 2000

Površina:
7.700 km² = 37 % površja Slovenije

Od tega:
70 % gozdov
23 % kmetijskih zemljišč
in kmet. zem. v zaraščanju
1 % vode
2 % pozidano
4 % ostalo

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

7

Cilj Nature 2000

Ohranjanje naravnih gozdov z namenom ohranjanja ugodnega okolja za ogrožene vrste (predvsem živalske) in ohranjanje habitatnih tipov =
OHRANJANJE BIOTSKE RAZNOVRNOSTI

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Upravljanje območij Natura 2000 v gozdovih

9

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

POUDARKI V GOZDOVIH za obdobje 2015 - 2020

V tem času je v gozdnogospodarskih načrtih namenjena posebna pozornost ključnim vrstam in habitatnim tipom, ki so v slabšem stanju:

KLJUČNE VRSTE

- ✓ divji petelin,
- ✓ gozdni jereb,
- ✓ belohubi detel,
- ✓ trpotni detel,
- ✓ srednji detel,
- ✓ črna štokinja,
- ✓ hrušča (ključni karkij, močvirski krešič ...)
- ✓ netopirji
- ✓ zvočilke ...

HABITATNI TIPI

- ✓ obrečna vrbovja, ješevja in jesenovja,
- ✓ obrečni hrastovo-jesenovo-brestovi gozdovi, barjanski gozdovi,
- ✓ javorovja, jesenovja in lipovja
- ✓ kisloljubni smrekovi gozdovi
- ✓ ilirski hrastovo-belogabrovi gozdovi
- ✓ visoka, nizka in prehodna barja
- ✓ travniški habitatni tipi ...

10

Program RAZVOJA PODEŽELJA
Evropski sklad za regionalni razvoj
Evropska unija - Evropski sklad za regionalni razvoj

Kaj lahko pričakujem v svojem gozdu

✓ ohranjanje biotopov

- ✓ gozd prepustimo naravnemu razvoju, v t.i. ekocelicah
  - ✓ Ekocelice – gozd, ki ga načrtno prepuščeno naravnemu razvoju (za 20 let)
  - ✓ Financiranje: 100% vrednosti možnega poseka
  - ✓ 20 €/m³, izplačilo enkratnega zneska za 20 let
    - ✓ Pravilnik o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove (Pravilnik)
- ✓ sečnja zaradi Nature 2000 (npr. divji petelin)
  - ✓ izključno za krepitev funkcije ohranjanja biotske pestrosti
  - ✓ 8 €/m³
- ✓ nega
  - ✓ izključno za krepitev funkcije ohranjanja biotske pestrosti
  - ✓ Financiranje po Pravilniku (90% stroškov na podlagi normativov)

Program RAZVOJA PODEŽELJA
Evropski sklad za regionalni razvoj
Evropska unija - Evropski sklad za regionalni razvoj

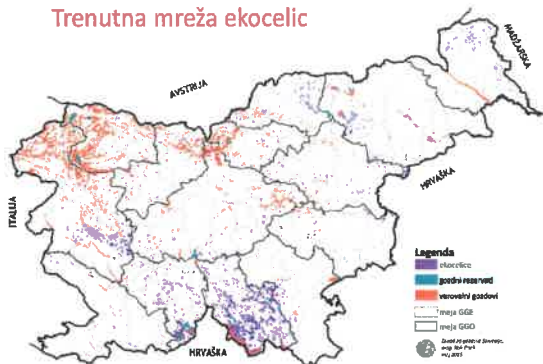

Trenutna mreža ekocelic

Kaj lahko pričakujem v svojem gozdu

- ✓ načrtno puščanje stoječe biomase v gozdu
  - ✓ načrtno puščanje habitatnih dreves in odmrle lesne mase.
- ✓ habitatno drevje se izloča kot:
  - ✓ gnezditvena drevesa z dupli in gnezdi
  - ✓ pevska in prenočitvena drevesa za divjega petelina
  - ✓ redke in plodonosne drevesne vrste
- ✓ poudarek je na debelinskem razredu B (30 – 50 cm) ali C (nad 50 cm)
  - ✓ prizna se lahko največ 10m³/ha načrtno puščenega drevja,
  - ✓ priznana vrednost na panju 25€/m³
- ✓ habitatna drevesa se izloča trajno

Novi predlagani ukrepi - sklopi

- Ukrepi naravnega pomlajevanja
- Postavitev zapornic
- Postavitev ograj

- Ohranjanje in nega biotopov - obročkanje
- Sadnja plodonosnih vrst
- Mulčenje brežin
- Vzdrževanje grmišč in gozdnega roba
- Postavitev gnezdilnic
- Vzdrževanje travišč
- Vzdrževanje vodnih virov

Mehanizmi financiranja

- PUN 2014 – 2020 – izvajanje kohezijskih projektov (ukrepi v zasebnih in državnih gozdovih)
- Sredstva gozdnega sklada se namenijo za financiranje ukrepov na območju Natura 2000 v zasebnih gozdovih
- LIFE Integralni projekti (2019 – 2027) – financiranje ukrepov v zasebnih gozdovih, delno tudi v državnih gozdovih

---

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA
 Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
 Evropska kmetiška politika

ZAVOD ZA GOZDOVE SLOVENIJE

Varstvo gozdov

Vzroki za gradacije podlubnikov

- ✓ Delovanje biotskih dejavnikov
- ✓ Delovanje abiotičnih dejavnikov
- ✓ Neizvajanje gozdnega reda

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA
 Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
 Evropska kmetiška politika

Sanitarni posek v slovenskih gozdovih

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA
 Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
 Evropska kmetiška politika

Kaj so podlubniki

- ✓ Podlubniki so žuželke, podvrsta rilčkarjev
- ✓ V Sloveniji je okoli 90 vrst podlubnikov
- ✓ Prisotni so na celem področju Slovenije
- ✓ Živijo pod lubjem, več jih je na iglavcih kot na listavcih
- ✓ Ustrezajo jim tople, južne in jugozahodne lege
- ✓ Zelo radi se namnožijo v gozdovih, poškodovanih po ujmah, in v sestojih po sečnjah, kadar ni pravočasno izveden sečni red (iglavci in brest)
- ✓ Njihovi življenjski procesi so odvisni od temperature, vlage, dostopnosti hrane, stanja naravnih sovražnikov
- ✓ V Sloveniji največ škode med podlubniki povzročajo smrekovi podlubniki (osmerozobi smrekovi lubadar in šesterezobi smrekovi lubadar)

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
Evropska unija - Evropski kmetijski sklad

Osmerozobi smrekovi lubadar

Odrasel osebek, dolžina 4,2 do 5,5 mm

5

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
Evropska unija - Evropski kmetijski sklad

Šesterezobi smrekovi lubadar

Odrasel osebek, dolžina 1,8 do 2,8 mm

6

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
Evropska unija - Evropski kmetijski sklad

Razvoj podlubnika

8-10 tednov

»... v enem napadenem drevesu je ponavadi okoli 10.000 hroščev.«
 »...zaradi ene same neposekane smreke do konca sezone lahko dobimo več kot 150 milijonov novih osmerozobih smrekovih lubadarjev.«

dr. Andreja Kavčič,
 Gozdarski inštitut Slovenije, STA

V enem letu razvije 2 čisti in 1 sestrsko generacijo.

Znaki prepoznavanja napada podlubnikov

Spomladanski napad

- ✓ pojav črvine
- ✓ sprememba barve krošnje
  - ✓ zelena, zelenkasto siva,
  - ✓ rdečkasto rjava, rdečkasta
- ✓ osip iglic
- ✓ smoljenje debla
- ✓ po osipu iglic lubje odstopi in odpade z debel

Jesenski napad

- ✓ pojav črvine
- ✓ lubje odstopi z debla po prvi odmrznitvi (zelena krošnja)
- ✓ krošnja ostaja zelena preko zime, iglice odpadejo šele spomladi

---

Črvica ob vstopnih odprtinah na lubju

Črvica na potratnje

Črvica ob izstopnih odprtinah - znak napada na starejšem drevesju

---

Kapljice smole na deblu

Odpadanje zelenih iglic s staveca

Odrzovanje klice v spodnjem delu konicije

21

PROGRAM RAZVOJA PODEZELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
Evropska unija in slovenija

Žarišča napada podlubnikov

11

PROGRAM RAZVOJA PODEZELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
Evropska unija in slovenija

Obvladovanje podlubnikov

Preprečevalni ukrepi

- sonaravna strategija gojenja gozdov
- ureditev sečišča v skladu s predpisi, ki urejajo izvajanje del v gozdovih

Preprečevalno - zatiralni ukrepi

- nadzor zdravstvenega stanja gozdov
- kontrola gostote podlubnikov

Zatiralni ukrepi

- takojšen posek in izdelava napadenih dreves in sečnih ostankov ter uničenje zalege podlubnikov
- ureditev sečišča v skladu s predpisi, ki urejajo izvajanje del v gozdovih
- postavljanje lovnih nastav: polaganje dreves in debel, zlaganje kupov
- tretiranje s fitofarmaceutskimi sredstvi – dovoljenje in vednost ZGS

12

PROGRAM RAZVOJA PODEZELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
Evropska unija in slovenija

Integralno varstvo pred podlubniki

Kontrolno lovne nastave

Insekticidna mreža

Zakaj je TUDI potrebna zaščita pred podlubniki

Padec vrednosti lesa stoječe smreke zaradi napada podlubnikov

---

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA
Evropske kmetijske sklade za razvoj podeželja Evropska unija in Slovenija

EUROPSKA UNIJA
SLOVENIJA

ZAVOD ZA GOZDNOVE SLOVENIJE

Okoljski vidiki izvedbe del z motorno žago

Poglavitni negativni vplivi na okolje pri sečnji

- ✓ Poškodbe sestoja (mladje, stoječe drevje)
- ✓ Onesnaževanje gozdnih tal
- ✓ Onesnaževanje vodnih virov
- ✓ Onesnaževanje zraka
- ✓ Vznemirjanje prosto živečih živali
- ✓ ...

Namen predavanja: Ukrepi, s katerimi lahko negativne vplive preprečimo oziroma zmanjšamo

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA
Evropske kmetijske sklade za razvoj podeželja Evropska unija in Slovenija

2

Uporaba ustreznih goriv in maziv

- ✓ kot pogonsko gorivo uporabljamo **mešanico** bencina in olja, ki jo predpisuje proizvajalec (običajno 2 % ali 2,5 %)
- ✓ olje za mazanje verige
  - ✓ uporabljamo **mineralno olje** (slaba razgradljivost) ali
  - ✓ **biološko razgradljivo olje** (višja cena)
  - ✓ danes že olja naravnega izvora
- ✓ na območjih poudarjene hidrološke funkcije (1. stopnja) ter v predelih zavarovane narave je predpisana uporaba biološko razgradljivih olj (Pravilnik o varstvu gozdov)

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA
Evropske kmetijske sklade za razvoj podeželja Evropska unija in Slovenija

3

Okolju prijazni načini izvedbe del

- ✓ upoštevanje vseh načel varnega dela v gozdu
- ✓ čas sečnje prilagodimo biološkemu ritmu gozda (optimalno - izven vegetacijske dobe)
- ✓ ureditev delovišča/sečišča po končanju del (sečni ostanki, gozdni red, odstranitev nevarnosti za okolico, ...)
- ✓ upoštevanje usmeritev in pogojev iz odločbe Zavoda za gozdove Slovenije

4

Priporočena je uporaba sodobnih motornih žag

- ✓ motorne žage starejših izvedb so okolju (in delavcu) manj prijazne
- ✓ posebna pozornost je namenjena zmanjševanju emisij
- ✓ upoštevanje tehničnih navodil proizvajalca (mešanica),
- ✓ pomembno je redno vzdrževanje motorne žage!

5

V razmislek

- ✓ Ali je delovno sredstvo oz. stroj okolju prijazen?
- ✓ V kolikšni meri okoljski vidik upoštevati?
  - ✓ upoštevanje zakonodaje
  - ✓ upoštevati lastno zdravje
- ✓ Kakšni so trendi in katere novosti prinaša sodobna mehanizacija?
- ✓ Primerjava s tujino?

6

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA
 Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja Evropska investicija v prihodnost

ZAVOD za GOZDOVE SLOVENIJE

Nevarnosti pri delu v gozdu

Zakaj je delo v gozdu nevarno?

- ✓ delovno okolje
- ✓ vremenski pogoji
- ✓ nevarna delovna sredstva (motorna žaga)
- ✓ nevarni predmeti dela
- ✓ tresljaji in hrup
- ✓ naporno in zahtevno delo

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA
 Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja Evropska investicija v prihodnost

2

Nevarna dela v gozdu

- ✓ sečnja
- ✓ spravilo, ročno spravilo
- ✓ delo v gozdovih, ki so jih poškodovala ujme
- ✓ ročno nakladanje lesa
- ✓ priprava drv
- ✓ plezanje po drevesih

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA
 Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja Evropska investicija v prihodnost

3

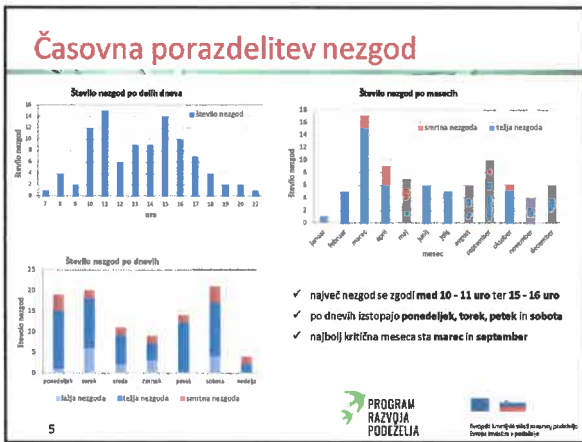

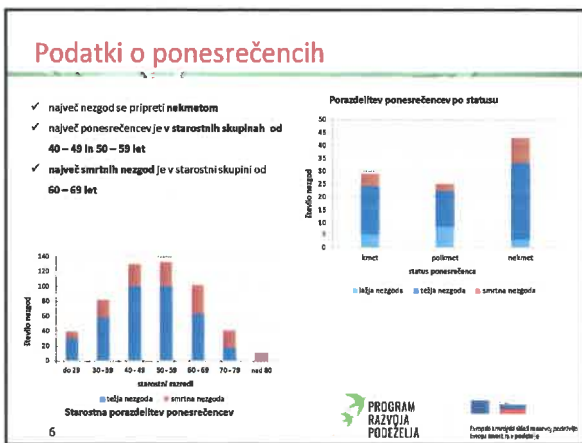

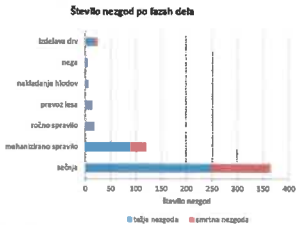
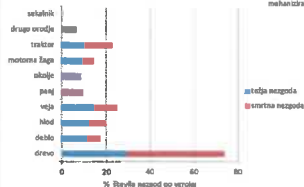

Nezgode po fazah dela in vzroki

- ✓ najpogostejše nezgode so v fazi sečnje, sledijo nezgode v fazi mehanskega spravila
- ✓ najpogostejši mehaniški povzročitelj težje in smrtne nezgode je drevo

Delež števila nezgod po vzroku

7

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

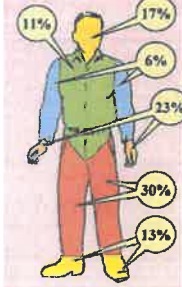
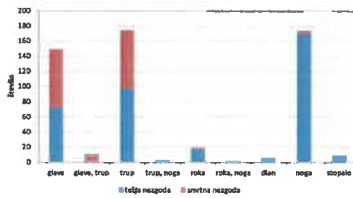

Poškodovani deli telesa

Povprečen število nezgod glede na poškodovanost delov telesa

Uporaba osebne zaščitne opreme			
	lažja	težja	smrt
da	12	29	14
ne	26	53	43

8

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Zakaj tako stanje?

- ✓ podcenjevanje nevarnosti - PONUS !!!
- ✓ neuporaba osebne varovalne opreme
- ✓ zastarela delovna sredstva
- ✓ slabša psihofizična pripravljenost (starost)
- ✓ nepoznavanje tehnik dela v gozdu

9

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Varno delo v gozdu

- ✓ Pred začetkom dela v gozdu se vprašamo ...
- ✓ Osebna Varovalna Oprema (OVO)
- ✓ Kako izboljšamo varnost?
- ✓ POMEMBNA pravila varnega dela v gozdu

↓
Skrbimo za varnost !!!

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Evropski svetovni sklad za razvoj, regionalni razvoj in zaposlovanje
Evropska unija - Evropski svetovni sklad

10

Pred začetkom dela v gozdu se vprašamo ...

... kakšne posledice prinese poškodba ali smrt meni in mojim bližnjim

Spoštovanje nevarnosti

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Evropski svetovni sklad za razvoj, regionalni razvoj in zaposlovanje
Evropska unija - Evropski svetovni sklad

11

Osebna varovalna oprema

1. ZAŠČITNI ČEVLI
2. ZAŠČITNE HLAČE
3. ROKAVICE ZA DELO Z MOTORNO ŽAGO
4. GOZDARSKA JAKNA
5. ZAŠČITNA ČELADA
6. ZAŠČITNA MREŽICA ZA OČI
7. GLUŠNIKI

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Evropski svetovni sklad za razvoj, regionalni razvoj in zaposlovanje
Evropska unija - Evropski svetovni sklad

Kako izboljšamo varnost?

- ✓ Delo v gozdu opravljamo ustrezno opremljeni in usposobljeni delavci, vendar nikoli sami!
- ✓ Delamo v lepem vremenu in ugodnih delovnih razmerah!
- ✓ Najprej si delovišče temeljito ogledamo!
- ✓ Razmislimo, kako bomo ukrepali, če bi prišlo do nezgode!
- ✓ Sečnja in spravilo naj potekata usklajeno!
- ✓ Kjer je le mogoče, uporabljamo traktor z vtirom ali vsaj žični nateg in škripec!
- ✓ Uporabljamo osebno varovalno opremo!
- ✓ Uporabljamo brezhibna delovna sredstva, orodja in dodatno opremo!
- ✓ Obvezna torbica s prvo pomočjo!
- ✓ Prenosni telefon naj bo vedno pri roki – preverimo signal !!!
- ✓ Obvezna malica in pijača, a BREZ ALKOHOLA !!!
- ✓ Na delo v gozd BREZ OTROK !!!

13

Zaključek

- ✓ skrbimo za varnost
- ✓ uporabljamo ustrezno Osebno Varovalno Opremo
- ✓ vzdržujemo in redno servisiramo delovna sredstva, orodja, pripomočke in ostalo opremo
- ✓ uporabljamo ustrezne tehnike in upoštevajmo pravila za Varno delo v gozdu

14

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja Evropska kmetiška in ribiška politika

ZAVOD za GOZDNOVE SLOVENIJE

Sestavni deli in vzdrževanje motorne žage

Zgodovina in razvoj motorne žage

- ✓ Hamiltonov stroj za podiranje dreves (1860)
- ✓ prvi parni stroj za podiranje dreves (1880)

2

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja Evropska kmetiška in ribiška politika

---

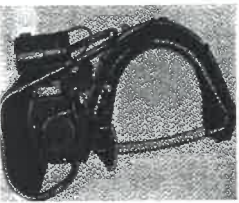

Ločne motorne žage

6L 1 lahka motorna žaga

- ✓ pojavijo se okrog leta 1900
- ✓ razmeroma lahke
- ✓ omejena debelina žaganja (40-50 cm)
- ✓ nepriročne za podiranje

SOM BSU
Leta: 1936
Teža: 22 kg

3

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja Evropska kmetiška in ribiška politika

---

Dvoročne motorne žage

Sl. 4 Dvoročna motorna žaga

Dvoročna DMC iz leta 1938

DMC A iz leta 1950, teža 44 kg

- ✓ pojavijo se okrog leta 1925
- ✓ veriga teče po posebni letvi
- ✓ velika teža (70 kg)
- ✓ omejena dimenzija žaganja

4

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski svetovni sklad za razvoj podeželja
Evropski svetovni sklad za razvoj podeželja

Začetek sabljastih verišnih žag

Ročna žaga za žaganje kosti v kirurgiji
(prvič opisana okoli 1785)

5

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski svetovni sklad za razvoj podeželja
Evropski svetovni sklad za razvoj podeželja

Sabljaste motorne žage

Sl. 5 Beavert (prva strojna motorna verišna žaga na svetu)

Sl. 6 Beavertova motorna žaga „BARTON“

- ✓ pojavijo se po 2. svet. vojni v Ameriki
- ✓ v Evropi najprej na Norveškem (JO-BU)
- ✓ pri nas okrog leta 1956

6

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski svetovni sklad za razvoj podeželja
Evropski svetovni sklad za razvoj podeželja

Vrste motornih žag

- ✓ "hobby" motorne žage: - neprimerne za delo v gozdu
- primerne za lažja opravila
(prežagovanje tanjših vej, delo v sadovnjaku ali čiščenje grmovja)
- ✓ "farmer" motorne žage: - narejene posebej za lastnike gozdov
- nekatere lastnosti slabše od poklicnih
(hrup, tresenje, oprema, teža, kakovost materialov)
- ✓ "profesionalne" motorne žage: - 20 - 30% višje cene
- obe vrsti žag sta primerni za delo v gozdu

Izbira motorne žage odvisna od:

- > namena in pogostnosti uporabe
- > teže in moči motorja
- > dolžine letve

7

Sestavni deli sodobne motorne žage

8

Sestavni deli motorne žage

1. DELI POMEMBNI ZA VARNOST
2. MOTORNI DELI POMEMBNI ZA DELOVANJE
3. ŽAGALNI DELI POMEMBNI ZA VARNOST IN DELOVANJE
4. OHIŠJE
5. VODILNI IN NOSILNI ROČAJ
6. REZERVOARJA ZA GORIVO IN MAZIVO

9

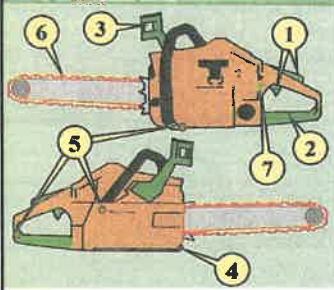

Deli pomembni za varnost

1. varovalna ročica plina
2. razširjen spodnji ročaj
3. ščitnik z zavoro
4. lovilce verige
5. amortizerji
6. veriga
7. električno stikalo

10

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Projekat izvajajo skladno s strani, področje:
Ekonomske in regionalne razvojne politike

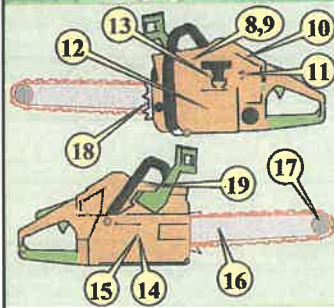

Deli pomembni za delovanje

8. dvotaktni motor
9. vžigalna svečka
10. filter za zrak
11. uplinjač
12. zaganjalnik
13. ročica zag.vrvice
14. sklopka
15. pogonsko kolesce
16. letev
17. kolesce na letvi
18. ostroga
19. dekompresijski ventil

11

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Projekat izvajajo skladno s strani, področje:
Ekonomske in regionalne razvojne politike

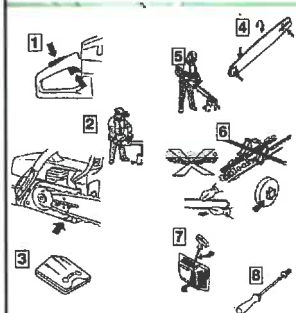

Dnevno vzdrževanje

1. Preverite, če sprožilec plina gladko deluje.
2. Očistite zavoro verige.
3. Očistiti in po potrebi zamenjati zračni filter.
4. Vsak dan obrnite meč, da se enakomerno obrabi.
5. Preverite delovanje oljne črpalke.
6. Redno brusite verigo in preverjajte njeno napetost.
7. Preverite morebitne poškodbe zaganjalne naprave in zaganjalne vrvice.
8. Preverite privitost vseh matic in vijakov.

12

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Projekat izvajajo skladno s strani, področje:
Ekonomske in regionalne razvojne politike

Dnevno vzdrževanje

13

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropska unija
Evropski sklad za regionalni razvoj
Slovenska republika

Zračni filter

Zračni filter je treba redno čistiti.
S čiščenjem prahu in umazanije preprečimo:

- ✓ slabo delovanje uplinjača
- ✓ težave pri zagonu
- ✓ pojevanje moči motorja
- ✓ nepotrebno obrabo delov motorja
- ✓ visoko porabo goriva in slabo izgorjevanje (žaga kadi)

14

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropska unija
Evropski sklad za regionalni razvoj
Slovenska republika

Zračni filter

Vzdrževanje zračnega filtra

Pred odstranitvijo zračnega filtra je potrebno zapreti loputo za zrak na uplinjaču!

Zračni filter čistimo z:

- ✓ milnico
- ✓ zrakom
- ✓ čistim bencinom (ne mešanico)

Air Injection

- ✓ *Air Injection*
- ✓ centrifugalno čiščenje zraka
sistem očisti zrak do 95% trdnih delcev

15

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropska unija
Evropski sklad za regionalni razvoj
Slovenska republika

Zračni filter

16

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski in slovenski sklad za razvoj, raziskavo
in inovacije in v podjetju

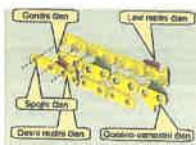

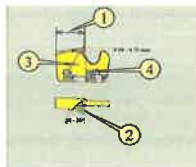

Sestavni deli verige in njeno vzdrževanje

- ✓ pravilno nabrušena
(ustrezno oblikovani koti na rezilnem zobu in višina globinskega zoba)

- ✓ ves čas pravilno napeta
(ko dvignemo verigo, se vidijo trije ali štiri gonilni členi)

17

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski in slovenski sklad za razvoj, raziskavo
in inovacije in v podjetju

Pripomočki za vzdrževanje zagalnih delov

- ✓ okrogla in ploščata pila
- ✓ razne šablone za pravilno brušenje
- ✓ kombiniran ključ
- ✓ mazalka
- ✓ pripomoček za čiščenje utora letve

18

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski in slovenski sklad za razvoj, raziskavo
in inovacije in v podjetju

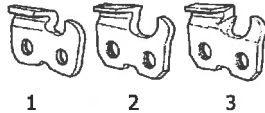
Izbira verige

Odvisna od meča in gonilnega kolesca

- Korak verige (=pitch) (cole)

- korak verige
- število gonilni členov
- debelina gonilnega člana

- srpasti rezilec
- pologlati (poldletasti rezilec)
- oglati (dletasti rezilec)

19

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Čunjski inarški sklad in razvoj, proročilo
Evropske unije in Evropskega parlamenta

Vzdrževanje verige

- vsak dan nabrusite verigo in jo približno na 2 uri dela tudi priostrite
- večkrat dnevno kontrolirajte napetost verige ter mazanje

Zaradi raztezanja in krčenja verigo napenjajte, ko je hladna.

TEMELJITO BRUŠENJE VERIGE

- očistite verigo
- utrdite motorno žago
- poiščite najkrajši oz. najbolj poškodovan rezilec
- izberite pravilno debelino pile
- upoštevajte navodila proizvajalcev glede kotov na rezilih
- rezilce brusite z notranje strani
- globinski zob znižajte po navodilih proizvajalcev

20

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

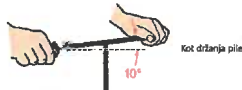
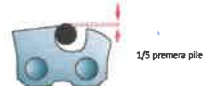
Čunjski inarški sklad in razvoj, proročilo
Evropske unije in Evropskega parlamenta

Izbira prave pile in brušenje verige

Tip verige	Debelina pile (32 in.) mm	Debelina pile (37 in.) mm
3580 - 3520 (32 in.)	4,0 mm	4,0 mm
3580 - 3520 (37 in.)	4,0 mm	4,0 mm
3580 - 3520 (32 in.)	4,8 mm	4,5 mm
3580 - 3520 (37 in.)	5,2 mm	4,8 mm
3580 - 3520 (32 in.)	5,2 mm	5,0 mm

Bočni kot

21

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Čunjski inarški sklad in razvoj, proročilo
Evropske unije in Evropskega parlamenta

Brušenje verige

22

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj
vasevne kmetije in podeželja

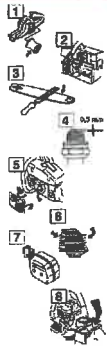

Tedensko vzdrževanje

1. Preverite blažilce treslajev (amortizerjev).
2. Namažite ležaj bobna sklopke.
3. Po potrebi opilite iglo (srh) z robov meča.
4. Očistite svečko in preverite razmik elektrode.
5. Preglejte zaganjalno napravo in povratno vzmet.
6. Očistite hladilna rebra valja.
7. Očistite ali zamenjate mrežico v glušniku hrupa.
8. Očistite telo uplinjača in zračno komoro.

23

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj
vasevne kmetije in podeželja

Tedensko vzdrževanje

24

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj
vasevne kmetije in podeželja

Tedensko vzdrževanje

MAZANJE LEŽAJA BOBNA SKLOPKE

ČIŠČENJE HLADILNIH REBER VALJA

25

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropska unija
Slovenija
Pomurski svobodni območje, podjetje
Borisa Bežaničeviča v Podčetrju

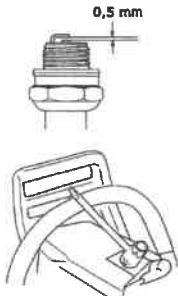

Svečka

Na stanje svečke vplivajo naslednji dejavniki:

- ✓ nepravilna nastavitve uplinjača
- ✓ napačna mešanica goriva in
- ✓ umazan zračni filter

26

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropska unija
Slovenija
Pomurski svobodni območje, podjetje
Borisa Bežaničeviča v Podčetrju

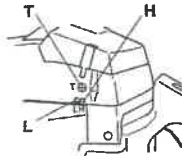

Uplinjač

Uplinjač ima tri vijake za nastavitve:

- L – nizko število vrtljajev in pospeševanje
- H – visoko število vrtljajev motorja in moč
- T – vijak za nastavitve prostega teka

Uplinjač lahko pravilno nastavimo le, če je motor seje ret in filter z zrak čist.

27

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropska unija
Slovenija
Pomurski svobodni območje, podjetje
Borisa Bežaničeviča v Podčetrju

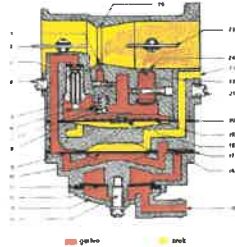

Delovanje uplinjača

Uplinjač uravnava hitrost teka motorja preko sprožilca za plin.

V uplinjaču se mešata zrak in gorivo v razmerju, ki ga je mogoče spreminjati.

28

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski unija
Republika Slovenija

Nastavitev uplinjača

- ✓ Groba nastavitve samo v primerih posegov v uplinjač
  - po navodilih proizvajalca
  - opravi serviser
- ✓ Fina nastavitve
  - ni opisana v navodilih, se opravi po posluhu
  - pri serviserju z merilcem obratov

POZOR: uplinjač naj nastavlja le oseba, ki to zna!!!

29

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski unija
Republika Slovenija

Zamenjava zaganjalne vrvice

POZOR

Pri sestavljanju je povratna vzmet vstavljena v ohišje naprave v napetem stanju.

Pri nepravilnem ravnanju se lahko sproži in povzroči poškodbo.

30

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski unija
Republika Slovenija

Mesečno vzdrževanje

1. Na zavori verige preverite obrabljenost zavornega traku.
2. Preglejte pesto, boben in vzmet sklopke.
3. Očistite zunanost uplinjača.
4. Preglejte filter za gorivo in ga po potrebi zamenjajte.
5. Izperite rezervoar za gorivo z bencinom.
6. Izperite rezervoar za olje z bencinom.
7. Preglejte vse električne kable in priključke.

31

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Projekat Interregionalni sklad za razvoj, pomladije
Slovenskega turizma v gozdarstvu

Zakaj je vzdrževanje motorne žage pomembno

Varno delo v gozdu omogočajo le brezhibno delujoča delovna sredstva!

Motorno žago je treba redno pregledovati, čistiti, vzdrževati in servisirati!

32

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Projekat Interregionalni sklad za razvoj, pomladije
Slovenskega turizma v gozdarstvu

Pravila in tehnika dela z motorno žago

Osnovna pravila pri delu z motorno žago

- ✓ Telo mora biti vedno stabilno, zato zagotovimo stabilno stojišče za obe nogi.
- ✓ Položaj telesa naj bo čim bolj vzravn, zaradi razbremenjevanja hrbtenice.
- ✓ Žago držimo čim bližje telesu, čim manj jo nosimo v rokah, naslanjamo jo na telo ali deblo.
- ✓ Motorne žage ne držimo krčevito ali ohlapno. S palcem in prsti vedno "objemamo" ročaja.
- ✓ Zapestje na vodilnem ročaju naj bo vedno v enakem položaju – čim bolj ravno, pri obračanju motorne žage naj se vrtili slednja. Položaj rok mora biti čim bolj naraven in ne zvit v zapetju.
- ✓ S prebijanjem ročajev se vedno prilagodimo položaju motorne žage.
- ✓ Noben del telesa ne sme biti pred nosilnim ročajem motorne žage.
- ✓ Delujoče žage nikoli ne dvigamo in ne delamo z njo nad višino ramen.
- ✓ Ravna prežagovanja ne sme potekati v smeri, v kateri se nahaja glava.
- ✓ Kadar z roko posegamo v območje letve in verige (odmetavanje vej), aktiviramo zavoro verige.
- ✓ Dokler se veriga vrtili, vedno držimo žago z obema rokama.

2

Splošna pravila za varovanje hrbtenice pri izvajanju del

- ✓ bremena dvigamo s čim bolj pokončno in vzravnano hrbtenico
- ✓ dvigamo z upognjenimi koleno in ne s hrbtom
- ✓ pri dviganju obremenimo obe roki čim bolj enakomerno

3

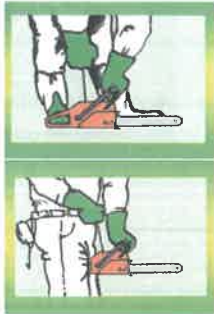

Zaganjanje motorne žage

4

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj
povprečno
kmetijsko ravnateljstvo

Zaganjanje motorne žage

5

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj
povprečno
kmetijsko ravnateljstvo

Žaganje z motorno žago

- ✓ pri žaganju vedno delamo s polnim plinom
- ✓ veriga se mora vrteti še preden se dotaknemo lesa
- ✓ po žaganju zmanjšamo obrate na prosti tek, da se veriga ne vrtili, in aktiviramo zavoro verige

6

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj
povprečno
kmetijsko ravnateljstvo

Osnovni rezi

- ✓ vzporedni
- ✓ iz enega oporišča (pahljačasti)
- ✓ iz več oporišč
- ✓ kombinirani rez
- ✓ vbodni rez (samo za usposobljene in izkušene delavce!!!)

- A. Žaganje s trebušnim delom letve
- B. Žaganje s hrbtnim delom letve
- C. Žaganje s konico - zgornja stran letve
- D. Žaganje s konico - spodnja stran letve

7

Evropski unija
Evropski sklad za regionalni razvoj
Slovenska Republika

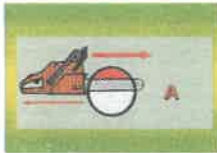

Žaganje s trebušnim delom letve

8

Evropski unija
Evropski sklad za regionalni razvoj
Slovenska Republika

- ✓ žagalni del verige se vrti proti telesu
- ✓ motorno žago vleče naprej, delo je najbolj varno
- ✓ žagovina leti proti telesu
- ✓ prežagovanje najlažje

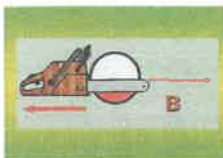

Žaganje z hrbtnim delom letve

9

Evropski unija
Evropski sklad za regionalni razvoj
Slovenska Republika

- ✓ žagalni del verige se vrti stran od telesa
- ✓ motorno žago potiska k telesu, delo bolj nevarno, žago držimo bolj čvrsto
- ✓ žagovina leti vstran
- ✓ prežagovanje je težje, škodljivi vpliv vibracij večji

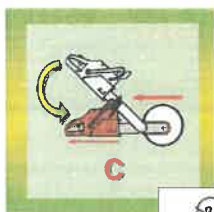

Žaganje s konico - zgornja stran letve

- ✓ za podiranje in prežagovanje debelih dreves
- ✓ povzroča povratni ("kick-back") udarec
- ✓ zelo pomembna je tehnika dela
- ✓ samo za izurjene in usposobljene delavce

10

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Projekti kmetijskih inštitutov, raziskovalnih inštitutov in v podjetjih

---

Žaganje s konico - spodnja stran letve

- ✓ letev postavimo na mesto reza pod kotom 45 stopinj
- ✓ prehod med položaji motorne žage pri žaganju mora biti zvezen
- ✓ ustrezna metoda za izdelavo vbodnega reza

11

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Projekti kmetijskih inštitutov, raziskovalnih inštitutov in v podjetjih

---

Podiranje dreves

Prilagodljiva dela

- ✓ določitev težišča drevesa, izbira smeri podiranja in ocena potencialnih nevarnih situacij
- ✓ čiščenje okolice drevesa in smeri umika
- ✓ obdelava korenovca

Podiranje drevesa

- ✓ izdelava zaseka
- ✓ preverjanje smeri podiranja
- ✓ podžaganje in oblikovanje ščetine
- ✓ opozorilo na nevarnost padanja drevesa
- ✓ klinjenje in naganjanje drevesa
- ✓ umik ob padcu drevesa
- ✓ v izjemnih primerih, ko drevo obvisi, sproščanje drevesa

12

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Projekti kmetijskih inštitutov, raziskovalnih inštitutov in v podjetjih

---

Smer podiranja

Za kontrolo smeri podiranja si lahko pomagamo s:

- ✓ sekuro
- ✓ motorno žago
- ✓ oceno smeri tako, da se s hrbtom naslonimo na deblo točno nad zasekom (ravnotežje telesa)
- ✓ ostale metode

13

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Pomurski inštitut za goščinarstvo, goščinarstvo
in goščinarstvo v področju

Smer podiranja

14

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Pomurski inštitut za goščinarstvo, goščinarstvo
in goščinarstvo v področju

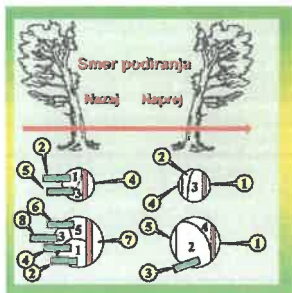

Načini podiranja dreves

- ✓ podiranje naprej
- ✓ podiranje nazaj
- ✓ podiranje na stran

15

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Pomurski inštitut za goščinarstvo, goščinarstvo
in goščinarstvo v področju

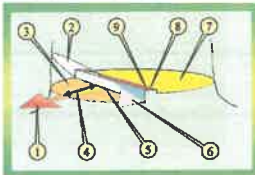

Izdelava zaseka

1. smer podiranja
2. dno zaseka
3. streha zaseka
4. globina zaseka 1/6 - 1/3 premera
5. vrh zaseka pravokoten na smer podiranja
6. kot zaseka 35 - 60 stopinj
7. nivo podžaganja 1/10 premera višje
8. širina ščetine 1/10 premera debela (2 - 6 cm)
9. višina ščetine 1/10 premera debela (2 - 6 cm)

16

Izdelava zaseka

17

Podžaganje in oblikovanje ščetine

- ✓ pred začetkom podžaganja obvezno:
  - preverimo, ali se kdo nahaja v nevarnem območju
  - z glasnim klicem "PADA" opozorimo, da pričenjamo z podžaganjem
  - če sodelavec ne vidimo, žago ugasnemo in preverimo, kje je kdo
  - če podiramo v bližini poti, cest, objektov ali druge infrastrukture je potrebno dodatno označiti in zavarovati območja, od koder lahko pridejo naključni obiskovalci gozda
- ✓ podžagujemo od 2 - 5 cm višje od dna zaseka
- ✓ ščetino oblikujemo glede na težišče drevesa
- ✓ pri podžaganju opazujemo barvo žagovine
- ✓ pozorni smo na morebitna zvita in poševno zraščena vlakna

18

Podžagovanje in oblikovanje ščetine

19

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad zagotavlja pomoč
Evropski kmetijski in ruralni razvoj

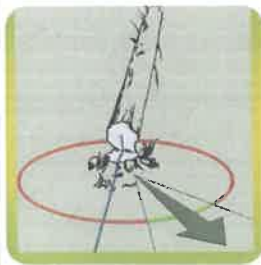

Umik ob padcu drevesa

Ob padcu drevesa se pokaže:

- ✓ ali smo pravilno izbrali smer podiranja
- ✓ ali smo izdelali pravi zasjek in drevo pravilno podžagali
- ✓ ali je ščetina, ki pogojuje vrtenje padajočega drevesa, pravilna
- ✓ ali smo predhodno pravilno izbrali in po potrebi tudi uredili smer umika

Umikamo se nazaj in v stran pod kotom 45 stopinj!

20

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad zagotavlja pomoč
Evropski kmetijski in ruralni razvoj

Klešččenje vej – osnovna pravila

- ✓ motorna žaga naj bo v največji možni meri naslonjena na deblo, sicer jo naslanjamo na telo in noge
- ✓ pri prežagovanju uporabljamo motorno žago v čim večji meri kot vzvod, tako da izkoriščamo tudi njeno težo
- ✓ položaj motorne žage naj bo praviloma v višini med kolena in stegna
- ✓ stojišče naj bo stabilno, stojimo z nekoliko razmaknjenimi nogami in vzravnano hrbtenico
- ✓ pred pričetkom odžagovanja vej dodamo plin do konca - delamo s polnimi obrati
- ✓ s prsti leve roke objamemo nosilni ročaj vedno tako, da palec zapira krog
- ✓ oprijem vodilnega ročaja prilagajamo legi motorne žage
- ✓ izogibamo se prežagovanju s konico letve, predvsem z zgornjo stranjo, saj žaganje s tem delom največkrat povzroči povratni udarec ("kick-back")

21

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad zagotavlja pomoč
Evropski kmetijski in ruralni razvoj

Kleščenje vej

22

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski Unija
Evropski sklad za regionalni razvoj
Ljudje, inovacije, tla

Kleščenje vej

23

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski Unija
Evropski sklad za regionalni razvoj
Ljudje, inovacije, tla

Prežaganje debel – osnovna pravila

- ✓ pri prežaganju debela **nikoli ne stojimo v liniji prežaganja**
- ✓ **stojišče je vedno znotraj upognjenega debela** in ne v smeri, kamor lahko udari hlood, ko ga prežagamo
- ✓ pri delu v strmini **stojimo vedno nad deblom**
- ✓ vedno **najprej prežagamo stisnjena vlakna** in šele **potem napeta**
- ✓ stisnjenih vlaken ne žagamo predolgo, da ne stisnejo letve
- ✓ pazimo, da z **verigo ne zademo v tla**
- ✓ kjer ne moremo pravilno oceniti, kje so vlakna stisnjena, vstavimo v rez žepni klin

24

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski Unija
Evropski sklad za regionalni razvoj
Ljudje, inovacije, tla

Prežagovanje

STISNIJENA VLAKNA

NAPETA VLAKNA

25

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Evropski Unija
Slovenija

Evropski Unija
Slovenija

Prežagovanje

26

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Evropski Unija
Slovenija

Evropski Unija
Slovenija

Prežagovanje

ŠKODA TER NEVARNOSTI

STOPNČASTO PREŽAGOVANJE JE LAHKO REŠITEVI

27

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Evropski Unija
Slovenija

Evropski Unija
Slovenija

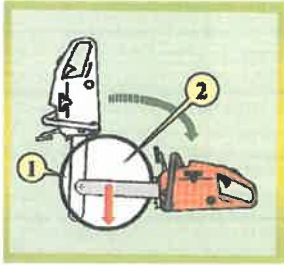

Prežagovanje

Prežagovanje v primeru, ko je deblo debelejše od dolžine letve.

28

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

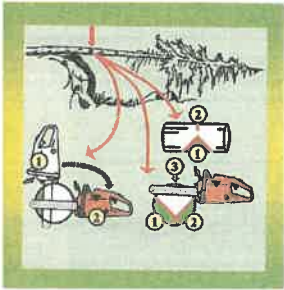

Prežagovanje

V primeru zelo stisjenih vlaken lahko izrežemo trikotnik na mestu stisjenih vlaken in tako preprečimo stiskanje.

29

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Zaključek

Pravilno ravnanje in ustrezna tehnika dela z motorno žago sta ključ do VARNEGA DELA GOZDU !!!

30

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Delo v izrednih razmerah, ki so posledica ujm

Najpogostejše nevarne situacije

- ✓ obviselo drevo
- ✓ nagnjeno drevo
- ✓ izruvano drevo
- ✓ navzkrižno podrta drevesa
- ✓ šop podrtic
- ✓ vpeto drevo
- ✓ odlomljena krošnja
- ✓ prelomljeno drevo

Sproščanje obviselih dreves

Obvisela in na pol podrta drevesa se morajo reševati na varen način z uporabo ustreznih tehničnih pripomočkov.

Prepovedano je :

- ✓ odžaganje drevesa po krajših kosih
- ✓ podiranje drevesa, na katerem je obviselo odžagano drevo
- ✓ podiranje drugega drevesa čez obviselo drevo
- ✓ plezanje na drevo
- ✓ odsekovanje vej na obvislem drevesu

Sproščanje obviselih dreves

4

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja

Sproščanje obviselih dreves

Če obvislega drevesa ne spravimo na tla pred koncem dela, je potrebno območje potencialne nevarnosti označiti oz. zavarovati (barvni trak, opozorilna tabla).

Skrb za varnost obiskovalcev in naključnih mimoidočih je naša odgovornost!

5

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja

Nagnjeno drevo

• Najprej razmisli, če je potrebno prvo prežagati stisnjena vlakna in šele na koncu napeta

• Vedno je potrebno imeti pripravljeno varno smer umika

NAJPREJ RAZMISLI .... ŠELE POTEM DELAJ!

6

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja

Izravana drevesa

Delu v izrednih razmerah naj se izogibajo vsi, ki jim sečnja že v normalnih razmerah povzroča težave.

7

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Evropska unija
Slovenska republika
Slovenski kmetijski svet raziskovalni in izobraževalni center

---

Strmi tereni

Obvezna uporaba traktorja z vitlom ali žičnega natega.

Na strmih terenih moramo izravana korenine in dele dreves zavarovati pred premikanjem in tako preprečiti usodne posledice.

NAJBOLJ VARNI!

LE NA POLOŽNIH TERENIH!

8

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Evropska unija
Slovenska republika
Slovenski kmetijski svet raziskovalni in izobraževalni center

---

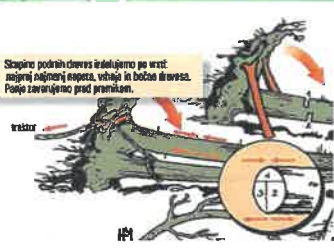

Šop podrtic

- Skupino podrtih dreves štelujemo po vrst: najprej najnižnjega, nato višjega in končno najvišjega.
- Paše zavarujemo pred premikanjem.

traktor

NAJPREJ Z GLAVO ...
POTEM Z ROKAMI!

- ✓ prvo presodimo, kako in katera drevesa vplivajo drug na drugo
- ✓ uporabljamo traktor z vitlom, žični nateg ali motorni vitel

9

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Evropska unija
Slovenska republika
Slovenski kmetijski svet raziskovalni in izobraževalni center

---

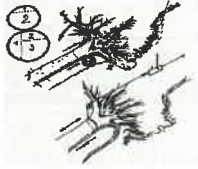

Izruvano drevo

- Najbolj varno prežagovanje vzporedno s smerjo rasti
- S stopničastim rezom preprečimo nevarnost slička in udarca.

SKRBI ZASE IN PRISKRBI DRUGIM SKRBI ZATE.

- ✓ da se dnišče ne prevali, ga je potrebno zavarovati
- ✓ uporabimo stopničasti rez

10

PROGRAM RAZVOJA PODČELJA

Projekti Lurijški šolni svetovi, pridobijo Evropske denarje v partnerstvu

---

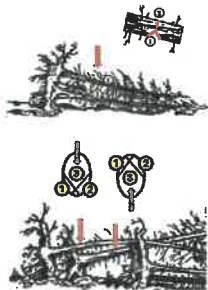

Navzkrižno podrti drevesa - eno preko drugega

- ✓ v takih primerih so vlakna večkrat izjemno napeta
- ✓ ob sprostitvi napetosti prihaja do sunkovitih in zelo močnih udarcev
- ✓ pri prežagovanju vlaken potrebna pazljivost

11

PROGRAM RAZVOJA PODČELJA

Projekti Lurijški šolni svetovi, pridobijo Evropske denarje v partnerstvu

---

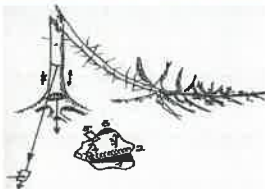

Odlomljena krošnja

VARNOST NAJ ODTEHTA KOLIČINO!!!

- ✓ podiramo na stran
- ✓ pustimo trikotno ščetino

12

PROGRAM RAZVOJA PODČELJA

Projekti Lurijški šolni svetovi, pridobijo Evropske denarje v partnerstvu

---

Prelomljeno drevo

- ✓ zaradi nevarnosti kotaljenja in odboja debla podiramo v smer, kjer ni ovir
- ✓ predhodno odstranimo ležeče dele dreves
- ✓ gozdni red delamo sproti
- ✓ pustimo tanko ščetino

13

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja

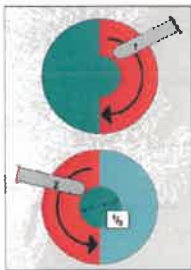

Prežagovanje nevarnih in napetih dreves z zarezo na COF ALI „ŠTOFLC“

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja

14

ZREZ NA COF

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja

15

Daleč od nevarnosti

Za delo v nevarnih razmerah je potreben daljši meč !!!

Na fotografiji:

- ✓ nepravilno in nevarno prežagovanje z eno roko
- ✓ neustrezno stojišče
- ✓ neuporaba glušnikov in zaščitne mrežice za oči

NAJ VAS PRI DELU SPREMLJA SREČA.

16

Pomembna opozorila

Pri delu v gozdu v izrednih razmerah je treba **DODATNO POZORNOST NAMENITI VARNOSTI!**

Nevarne razmere v gozdu terjajo **USPOSOBLJENEGA in IZKUŠENEGA DELAVCA!**

Bolje prepustiti delo tistemu, ki zna, kot da se sami izpostavljamo nevarnosti!

17

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA
 Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja - Evropska investicija v podeželje
ZAVOD ZA GOZDOVE SLOVENIJE

Primeri dobrih praks v Sloveniji in tujini

Načini svetovanja na ZGS za varno delo v gozdu

- ✓ tečaji
- ✓ predstavitve
- ✓ sejmi
- ✓ publikacije, tisk
- ✓ Predavanja
- ✓ Spodbujanje združevanja lastnikov gozdov
- ✓ osebno svetovanje
- ✓ tekmovanja
- ✓ mediji

Gozdarstvo je ena najnevarnejših gospodarskih dejavnosti !!!

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA
 Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja - Evropska investicija v podeželje

2

Predstavitve na sejmih

Sejmi so učinkovito sredstvo za:

- ✓ popularizacijo dela v gozdu
- ✓ predstavitve delovnih sredstev in opreme
- ✓ predstavitve osebne varovalne opreme
- ✓ prikaz pravih tehnik dela v gozdu
- ✓ prikaz nepravilnosti pri delu v gozdu
- ✓ izvajanja varnostnih ukrepov
- ✓ predstavitve izvajanja prve pomoči ponesrečencem ...

CILJNA SKUPINA: ⇒ vsi, ki nepoklicno delajo v gozdu
 ⇒ vse starostne skupine in OBA spola

OSNOVNI NAMEN: IZBOLJŠANJE VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU V GOZDU

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA
 Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja - Evropska investicija v podeželje

3

Tekmovanja z motornimi žagami za lastnike gozdov

- ✓ preverjanje in urjenje gozdarskih spretnosti
- ✓ osveščanje in izpopolnjevanje znanja uporabnikov motorne žage
- ✓ prikazi pravnega dela z motorno žago ⇒ slogan: PRAVILNO in HITRO
- ✓ popularizacija varnega dela v gozdu in uporaba osebne varovalne opreme

4

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Priloga k evropskemu skladu za razvoj podeželja
Evropski sklad za regionalni razvoj

Povezovanje lastnikov gozdov

VZROKI ZA POVEZOVANJE

- > Izboljšanje informiranosti in skupni nastop na lesnem trgu,
- > Izboljšanje informiranosti pri izbiri najboljših izvajalcev del,
- > Izboljšanje znanja lastnikov gozdov,
- > Zastopanje članov v stikih z državnimi institucijami,
- > Pridobivanje državnih sredstev ter sredstev EU za gospodarjenje,
- > Reševanje problemov med lastniki in lovskimi organizacijami,
- > Skupna nabava strojev, gozdarske opreme in literature,
- > Sodelovanje z ZGS pri pripravi gozdno gospodarskih načrtov,
- > Društveno (družabno) življenje - spoznavanje, pripadnost,
- > Popularizacija območja, kjer društvo deluje,
- > Mednarodno sodelovanje.

5

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Priloga k evropskemu skladu za razvoj podeželja
Evropski sklad za regionalni razvoj

Program razvoja podeželja

- ✓ Velik prispevek k povečanju varnosti pri delu v gozdu
- ✓ Usposabljanja
- ✓ Nova mehanizacija in oprema
- ✓ Odpiranje gozdov z gozdnimi prometnicami

6

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Priloga k evropskemu skladu za razvoj podeželja
Evropski sklad za regionalni razvoj

Ukrep 122 – Povečanje gospodarske vrednosti gozdov (PRP 2007 – 2013)

Izplačana sredstva: 23,12 mio EUR

Ime projekta	Šifra projekta	Naziv	Rz. nos
		Gozdarščaki traktorji	305
		Gozdarščaki vžali	127
		Druška zaščitna sredstva (oprema sebača, traktorista)	143
		Druška zaščitna sredstva (oprema sebača, traktorista)	143
		Skupaj	578

Ime projekta	Šifra projekta	Naziv	Višina km
		Gozdarščaki vžali	797
		Skupaj	797

7

PRP 2014 – 2020

Naložbe v gozdarske tehnologije ter preobnovo in mobilizacijo lesa - podsklepek 4.5

Ime projekta	Šifra projekta	Naziv	Rz. nos (izplačano)
		Gozdarščaki traktorji	36
		Gozdarščaki vžali	58
		Druška zaščitna sredstva	28
		Druška zaščitna sredstva	28
		Druška zaščitna sredstva	2
		Skupaj	124

Naložbe, ki izboljšujejo infrastrukturo, povezane z razvojem in prilagoditvijo kmetijske in gozdarske - podsklepek 4.3

Vrsta dela	Šifra dela	Šifra projekta	Naziv	Rz. nos
			Gozdarščaki vžali	363
			Priloga gozdno vialo	71
			Skupaj	434

Prepravljanje in odprava škode v gozdovih zaradi gozdskih požarov ter namernih nevarč in letostrofičnih dogodkov - podsklepek 4.4

Uvedba gozdskih vial, potrebnih za izboljšavo stanja gozdov

Vrsta dela	Šifra dela	Šifra projekta	Naziv	Rz. nos
			Gozdarščaki vžali	120
			Priloga gozdno vialo	11
			Skupaj	131

8

Gozdarstvo v Avstriji - izobraževalni sistem

- ✓ visoko usposobljena delovna sila
- ✓ dvostopenjski izobraževalni sistem: teoretični (šole) + praktični del (izobraževalni centri)

Delovno mesto	Izobraževalni center	Priloga
gozdni delavec	izobraževalni center	regija
licencirani gozdni delavec	srednja kmetijska šola - 3 leta izobraževalni center - 5 tednov	regija
gozdni delavec mojster	srednja kmetijska šola - 3 leta izobraževalni center - 13 tednov	regija
gozdarski nadzornik	tehnična šola za gozdarstvo - 1 leto izobraževalni center - 3 mesece	država
gozdar	tehnična šola za gozdarstvo - 5 let	država
akademsko izobraženi gozdar	univerza - 5 let	država

Tabela: Izobraževalni sistem gozdarstva v Avstriji

9

Gozdarstvo v Avstriji - nezgode

- ✓ med poklicnimi delavci manj nezgod (99) kot med nepoklicnimi (152)
- ✓ število smrtnih nezgod nižje med poklicnimi (1,05 delavca/mio m³) v primerjavi z nepoklicnimi delavci (1,85 delavca/mio m³) (leto 2000-2002)
- ✓ RAZLOGI: 5% tehnični, 10% organizacijski, 85% človeški dejavnik

95% nezgodam bi se bilo mogoče izogniti

10

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
Evropska kmetijska politika

Način izobraževanja lastnikov gozdov v Nemčiji

MEDNARODNI SEJEM INTERFORST

- ✓ sejem za gozdarstvo in gozdarsko tehnologijo z znanstvenimi konferencami in strokovnimi predstavitvami
- ✓ poteka v Münchnu, vsake 4 leta in traja 5 dni, na 70.000 m²
- ✓ leta 2014 prisotnih 450 razstavljalcev iz 27 držav in 50.000 obiskovalcev
- ✓ predstavitve obstoječih in novih tehnologij, delovnih sredstev in opreme
- ✓ predstavitve novosti s področja varnega dela v gozdu za lastnike gozdov

11

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
Evropska kmetijska politika

Način izobraževanja lastnikov gozdov v Nemčiji

MEDNARODNI SEJEM INTERFORST

Prikaz pravičnega in varnega dela z motorno žago.

12

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
Evropska kmetijska politika

Mednarodna organizacija dela (ILO)

- ✓ ILO je specializirana agencija OZN s sedežem v Ženevi, ima 178 članic
- ✓ tristranska upravna struktura, ki zastopa vlado, delodajalce in delavce
- ✓ na letni mednarodni konferenci dela se oblikuje in sprejema konvencije in priporočila

- ✓ kodeks varnega dela v gozdu za vso mehanizacijo (l. 1997)

✓ CIJ KODEKSA:

- ozaveščanje delavcev o nevarnostih pri gozdarskih delih
- zmanjševanje poklicnih bolezni

✓ VSEBINA KODEKSA:

- sistemi vodenja podjetij z upoštevanjem smernic UPD
- smernice za izvedbo izobraževanj in usposabljanj za delo v gozdu
- podrobni tehnični napotki za delo v gozdni proizvodnji

13

Projekt QualityForest

- ✓ Predlog nove poklicne kvalifikacije, ki vključuje vse prvine evropskega certifikata za delo z motorno žago

- ✓ European Chainsaw Certificate – ECC

- ✓ Zanimivo za poklicne in nepoklicne izvajalce del v gozdovih

- ✓ ECC – tri stopnje

- ✓ Osnovna uporaba motorne žage (izdelava drv)
- ✓ Manj zahtevna sečnja drevja
- ✓ Sečnja drevja v zahtevnih situacijah

14

Cilji projekta

- ✓ zmanjšanje števila nesreč in smrtnih žrtev pri izvajanju gozdnih del
- ✓ zmanjšanje stroškov, povezanih z nesrečami pri delu
- ✓ izboljšati usposobljenost in učinkovitost delavcev sekačev na delovnem mestu,
- ✓ povečati mobilnost in zaposljivost delavcev po celi Evropi
- ✓ izboljšati in razširiti izvajanje obstoječega poklicnega usposabljanja in standarda ocenjevanja
- ✓ spodbujati in promovirati vseživljenjsko učenje,
- ✓ spodbujati stalni strokovni razvoj ter
- ✓ izboljšati preglednost in prepoznavnost znanj, usposobljenosti in kvalifikacij v Evropi

15

Zaključek

- ✓ z razvojem družbe in napredkom tehnologije povečevanje zahtev po zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu
- ✓ s pravilno uporabo ustrezno vzdrževanih ter redno servisiranih delovnih sredstev in opreme se zmanjšuje število težjih in smrtnih nezgod pri delu v gozdu
- ✓ pomemben prispevek PRP 2007 – 2013 in PRP 2014 – 2020 s sofinanciranjem nabave nove mehanizacije in opreme, gradnjo gozdnih prometnic in usposabljanjem.
- ✓ pogoj za varno delo je poznavanje pravilnega dela v gozdni proizvodnji, motivacija, izkušnje in ustrezna usposobljenost
- ✓ varnost lahko bistveno izboljšamo z izpopolnjevanjem znanja (sejmi, tekmovanja, usposabljanja, tečaji, mednarodni projekti) in ustreznim dialogom (sodelovanje med lastniki gozdov in javno gozdarsko službo)

16

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA
